

„A géppuskarúzóban
 Fölríadva a reményből
 Mint aki elszunyókált,
 Átvág a macskaköves utcán
 Egyedül, hullámzik a ruhája
 A friss
 Szélben.”

Se a női ruha, se a friss szél, amelyben a ruha hullámzik, nem jelenik meg többet a versben. Egyszer tűnnek fel, pompáznak jelentéktelenségükben, nincs más szerepük a szövegben, mint hogy megerősítsék a leírt jelenet valóságosságát. Egy pillanatra fel-függesztve a szöveg metaforikus vonulatát (mint amilyen például a „*fölríadva a reményből*” képe), az irreleváns részlet beékelése azt sugallja, hogy bármennyire személyes látomás is ez a vers, mégis hűen követi a valóságot. Ezzel meggátol minden olyan kísérletet, amely a költeményt a szerző szubjektív képzeletének termékévé próbálná redukálni, és a szöveg leíró, nem pedig értelmező minőségét hangsúlyozza. Paradox módon ezek a részletek nemhogy lényegtelenek, hanem éppen központi fontosságúak a vers alaptémája szempontjából, amely szerint az ideológiai absztrakciók alkalmatlanok az egyének sorsának leírására.

Az 1956-os forradalomról szóló nyugat-európai és egyesült államokbeli költemények elemzése megkísérelt két egymástól eltérő tendenciát elkülöníteni a történelmi eseményeknek emléket állító irodalmi művek megformálásában. Az egyikben a megemlékezés egyedi eseményekből allegorikus jelentést teremt, míg a másik igyekszik megóvni az eseményeket az allegóriában rejlő leegyszerűsítéstől. A tanulmány megpróbálta pontosan leírni azokat az ábrázolásmódokat, amelyek az allegóriát létrehozzák, illetve azokat, amelyek elutasítják. Végezetül azt a kérdést teszem fel, hogy mennyiben segíthet az irodalmi ábrázolásmódok elemzése a történelmi és politikai számvetések háttérének feltárásában. A történelmi szövegeknek feltehetően ugyancsak meg kell birkózniauk azzal az ellentmondással, hogy egyfelől jelentést tulajdonítsanak az eseményeknek, másfelől objektív leírást is adjanak. Az 1956-os számvetés ilyenfajta elemzése azért lehet különösen érdekes, mert a kommunizmus alatt dogmatikusan értékelte események a Kádár-rendszer bukása óta mindmáig folyamatosan eltérő újraértelmezéseken esnek át.

Csiki László

FEJLESZÉS

Regényrészlet

Messziről a palota magtárnak látszott, amire utólag tágas ablakokat vágtak és díszítéseket szereltek, többnyire girlandokat. Előtte a tér akkora volt, olyan lapos és üres, mintha emlékszobornak hagytak volna helyet a meredek házak között. Kétutcányira jártunk a fennkölt silótól és a gépkocsinktól is, amikor Kucu benyitott egy vedlett festésű tölgyfa kapun valami elhagyatott, elfelejtett, zárt udvarra.

– Gyere, bemutatlak a néninek – mondta.

Jobb felől hosszú, földszintes ház lapult, táskás fallal, csak a végében omladozó, bon-tástéglából rakott budiig lehetett látni, annak hátracsapott ajtaján át pedig a mocskos üledeskára és falán a szögre tűzött szétvágott újságpapírokra meg egy karóra, amivel a csúcsos kupacba fagyott ürüléket tologatták félre a nyílás alatt, hogy ráülhessenek, aztán megtetézzék. Három lakás volt a házban, az első kettő ablakát csomagolópapírral és egyszer használt lepedővel takarták el, a küszöbökön vastagon állt a hó. Megfagyott, elszáradt muskátlitövek meredeztek az ablakpárkányokon. Balról magas téglakerítés zárta el a kilátást, két gerle burukkolt a tetején és egy a porolón. A hóba taposott ösvény két oldalán hamukupacokban heverő szögek mutatták, hogy raklapokkal vagy zöldes ládákkal fűtöttek a különben lakatlan szobákban. Csak egy apró kutyaszar hiányzott a teljes hitelességhez.

Kucu bekopogott az utolsó üveges ajtón, és bent valaki elhúzta a kartonvászon függönyt, hogy megnézze az igazolványát, aztán zárok csikorogtak. Bebotlottunk. Műperza szőnyegek függtek a falakon, az ablakokon, az egyik a szabin nők elrablását ábrázolta vásári változatban. A balogul barnára mázolt kerek asztalon ásványvizes üveg és egy hamutartó állt, mindkettő üresen. A forró szobában a bútorokról már-már hallhatóan pattogzott a festék, de nem láttam kályhát vagy más fűtőtestet, hogy annak a melege húzott volna hólyagot rajta. A furnéros rekamié végében, az ágyneműtartón villogó kijelzőkkel működött egy szögletes szerkezet, vette vagy szórta a jeleket.

Két férfi ült fémlábú széken a túlsúfolt, túlfűtött szobában, nyakig gombolt téli ruhában, mintha bármelyik pillanatban indulniuk kellene, és nézte a két tévét. Az egyik képernyőn az udvar látszott, amelyiken végigjöttünk, a másikon a szoba, amelyikben voltunk, abban a két férfi és mi ketten Kucuval. Megkettőzve láttam, de egyszer sem hallottam, hogy ő éppen mond és mutat valamit az egyik férfinak, átadja neki a rádiótelefonját és egy tömör, súlyos tárgyat bőrtokban, kap tőle valami mást, aztán átmentünk a hátsó helyiségbe. Abban nem volt sem bútor, sem szőnyeg. Ablak se, semmi, csak maga a helyiség és a légtére. Egyetlen ajtaján át lejtős, aszfaltos rámpára jutottunk, szívszakasztó ívben kanyarodó úttestre a sárga falak között, akár gépkocsival le lehetett volna hajtani rajta, ha az befér a szoba ajtaján. Mintha puha kövön gyalogoltunk volna, nem kopogtak a lépteink, visszhangot sem vertek. – Gumi, gumi, skandáltam magamban. – Tartán, tartán. Kevlár, kevlár. Lekvár.

Kellett lennie egy harmadik tévének is a konyhában – vagy a szobában –, abban meg az elnöki párnak vagy a lakóhelyének. Az összes szögleteknek és mosolyoknak. Éppen úgy, ahogyan Kucunak egy apró mikrofon a fülében, hogy azon át hallgassa a hegyek között, hogy éppen merre fordul a sorsuk a messzi távolban. Elvégre, köztudottan, csak ellenőrizhetően, láthatóan létezhetünk. Ez volt a déli tanulságom.

A folyosónak nevezhető rámpán egyöntetű, halvány fény sütött mindenfelől, árnyéket vetni sem volt alkalmunk. Halk zúgás hallatszott, és úgy képzeltem, átröntgeneznek vagy sterilizálják a levegőt és abban a ruhánkat, annyi sem vagyok, amennyinek látszom. Ózonszag érződött. De lehet, hogy még itt sem működött tökéletesen a berendezés, az sercegett, nem a telített levegő. Ezt akartam mondani Kucunak, idegességemben élcelődve, de leintett, mielőtt megszólalhattam volna. Megeshetett, hogy egyet gondoltunk.

Eltartott egy ideig, amíg kijutottunk a folyosóról, aztán holmi sehova sem vezető lépcsőn fel egy ruhatárba. Operaházi lerakatnak látszott, vastag kabátok lógtak rezes akasztókon a bolyhos homályban. Kucu félretolt arca elől egy nercbundát, és emeleti lépcsőfordulón találtuk magunkat. Akármelyik emelet lehetett, föld alatt, föld felett.

Fekete-fehér csíkos mellényt, szaténlampaszos fekete nadrágot viselő őszes férfi várt. Biccentett, és ettől feltűrődött a kiborotvált enyhe tokája, elvette Kucutól a kis pro-lilakásban kapott holmit, mint egy ruhatári jegyet, majd újabb gyalogtúra után másik ajtót nyitott. Előbb zöld, majd vörös szőnyegen haladtunk.

– A folyosók, benyíló, pihenők több helyet foglalnak el ebben a behemót épületben és a környékén, mint a termek és szobák – sügtam Kucunak, de ő nem rám figyelt, hanem a falakra. Úgy tett legalább. Karos lámpák égtek mindenütt, nem volt mit nézni rajtuk. – Nem szólva a légi folyosókról felettünk – sügtam. – Ott lehetne eltűnni igazán.

– Kuss! – vetette felém. Nem is ment, hanem menetelt, mintha a hely szelleme diktálta volna az ütemet.

– Ne röhögtes – mondtam. – Ezek csak puhítanak a hókuszpókuszukkal. Még titeket is. Pedig ti bejáratosak vagytok.

Aztán egy akkora teremben várakoztunk, önkéntelen, hűdött vigyázzállásban, amekora be sem férhet az épületbe, még ha palotának szánták is azt. Az üressége miatt hatott ekkorának, akárcsak a refektórium a kolostorban. Két karszék állt benne csupán a halványkék padlószőnyegen, a hátsó falnál. Se egy festmény, se egy elejtett gyufaszál, de még államcímer se, vagy moccanatlan lobogó. Amilyen egyszerű, olyan zseniális volt a rendezés, a rejtett világítással együtt. Akik azokba a székekbe ülnek, nagyon látszanak, futott át az agyamon. Ők a lényeg, és ők a dísz. Rajtuk kívül nincs mit nézni, talán még álmodni sem. Nem jut az ember eszébe egyéb, csak hogy ők ott ülnek, de az már nem, hogy ő maga ott áll velük szemben. Ez volt az önfeledtség helye.

Jó darabot gyalogoltam a székekig, át a hosszú téren, még mielőtt Kucu elkaphatott volna. Megpaskoltam egyiket a kárpitozást, nem szállt fel belőle por. Amikor meg beleültem, és a cirádás karfára tettem a kezem, észrevettem azért, hogy a faragványok között megragadt némi emberi zsiradék, nyák, verejték, valami kosz. Már-már meghatott. Izének is csorog a nyála, a taknya, és a székbe törli suttyomban, miközben államfőket fogad, mondtam magamnak.

– Én francia vagyok – mondtam Kucunak messziről –, vagyis öntelt és pimasz. És vigyázz, el kell számolnod velem.

A háttámlának döntöttem a fejem, és néztem, érezni próbáltam, milyen. Kényelmetlen volt, kemény. Egyenesre kellett húznom a hátamat. De nem azt éreztem, amit akartam, vagy ami ilyenkor természetes lett volna, ha nem torzítja el a félelem, a megilletődöttség legalább – mindkettőt gyűlöltem, ugyanakkor haragudtam magamra értük –, és nem is láttam sokat, még a megszeppent, nem túlságosan titkos rendőrt is alig-alig a szőnyeg túlsó partján. Egyet tudtam csupán, de azt élesen: mindhiába nyugtatom magam, és hivatkozom más állam által védett idegenségemre, innen bármikor eltűntethetnek, annyi nyomot nem hagyok, mint Izé izzadó tenyere a trónus karfáján. Letörölnek egy puha kendővel, vagy hegyes szerszámmal kipiszkálnak a vésetek közül.

– Hajrá! – mondta Kucu, és én még hallottam is abból az idegen távolságból. – Menjünk. Várnak.

– Mind a ketten?

– Önagysága hív. Fogad.

Megnyugtattot ez az önagysága, a másikat kizáró, tehát semmit nem jelentő egyes szám. Eszerint, ha Kucu ezt merte mondani, itt nincs lehallgatókészülék, vagy nem érzékeny a gúnyra. Pompás is lenne, akár csak elgondolni, hogy a palota lakói lehallgatják önmagukat, habár a képzeleten túlterjedve attól még megtehetik. Hosszú téli esteiken, az ágyban aztán visszajátsszák a felvételeket, és letagadják egymás előtt az elszólásaik felét. Mi más volna a házastársi hűség ebben az életkorban, és mi az élvezet?

Ezt a sorsot osztottam rájuk hirtelenében, de mégsem reméltem, hogy sokáig, álmatlanul forgolódnak a sötétben, forró lepedőn. A személyzetnek, a testőrségnek azonban csak a fegyelmezett, közhelyes mondatait, a fel-felhorkanó csendjét hallanák akkor is, és eltűnődhetnek, tanakodhatnak, miképpen bírják őszinte szóra őket. Eltelne ezzel legalább az unalmas éjszaka, a közös paplan alatt. Másnap meg szalagról hallhatnák, hogy kuncogtak közben ők maguk, a háztáji cselszövés kéjének csúcsára jutva.

– Nem tarthatnánk egy kis élvezetes szünetet, mielőtt behatolunk? – kérdeztem Kucut az újabb folyosón. – Túlságosan fel vagyok fokozva. Igyunk egy sört valahol.

Kucu pedig ment, elszántan, szótlanul, mint ki még mindig fegyvert hord a farzsebében, és egyetlen gondja az, nehogy a kabátbélésbe akadjon a revolver agya, amikor elő akarja rántani. A kést nem tartottam valószínűnek, túl közvetlen és túl alantas egy ilyen kifinomult Kucu számára. Bár ki tudja, mire képezték ki a titkos iskolákban? Csak szóra és hallgatósásra? Azt azonban tudtam, még a földszinti prolilakásból, hogy most neki sincs több, szilárdabb szerszáma a mosolyánál. Azt is, hogy nincs sörmérés a környéken. Mehattünk magunknak, reszketve és délcegen. Utálni is alig maradt erőm.

Meglepően kicsi helyiség volt, egy bugyor. Légbuborék a sűrű olajban. Ott volt a szünet helye. Álltunk, vártunk. Sokra tartottuk magunkat, és kettőnek is kevesek lettünk a végére.

A falat, a mennyezetet, a padlót vörös, arany és kék ábrák borították, tenyérynyi hely nem maradt szabadon. Az ajtókat is telefestették, vélhetőleg népművészek, népi mintákkal. Akadt itt ógörög motívum, közte biedermeier rózsza, franciás virágfüzér, rombusz, és közéjük szöve zvasztika. A plafonon klasszicista stílusban festett freskó látszott, azon leginkább egy cinkfehéren virító női tompor. Úgy éreztem magam, mint akit perzsaszőnyegbe csomagoltak. Meleg is volt, éppen mint egy perzsaszőnyegen vagy akár egy virágházban, amit talán a bomló növények szaga idézett fel egy mástáji emlékből. Azt éreztem, az állott vízben senyvedő gyökerek bűzét. De az sem volt valóságos. Lehet, hogy egyetlen illat sem szálldosott, csak az orromat szívtam, a saját idehozott szagomat.

Osszességében, együtt, önmagában mégis egyfajta erotikus hatást keltett a kis terem, talán a túlsúfolt díszítés és a fülledtség miatt. Ettől is látszhatott szűknek, sötétnek és mohónak, mint egy vagina, amelybe részben bejut, de nem lát az ember, különben akkora lehetett, mint az én párizsi lakásom a mellékhelyiséggel együtt. Nem örvendtem, amiért eszembe jutott a hol-volt-hol-nem-volt otthonom, lakbéréstül. De még Lucille képzete sem boldogított volna. Nem jutottam odáig. Nagyon itt kellett lennem.

Kucu mögöttem állt, vezetőből kísérővé hátrálépvé. Tudta a helyét. Őt mintha a hideg rázta volna a dekorációtól, ahogy engem a meleg. Valami mégis mozgott a helyiségben, legalábbis remegett. Egy borzas foxi volt az. Mi meredten, duzzadtan álltunk, a kutya tett is valamit. Éppen a tapétára vizelt. Kan lehetett, mivel a lábát emelte. A falon, a szoba egyik hosszában, a nem létező, feltételezett ablaknyílással szemben, húsz centi magasan kimarta már a húgy az arany-vörös festést, átáztatta a szőnyeget is, absztrakt foltokat hagyott rajta. Mutatta, már-már igazolta az eltelt éveket.

– Helyben vagyunk – mondtam csendesesen. – Hol a táskám? Elhoztátok?

Kucu az oldalam mellett előrebökte hátulról a karját, egy háromlábú barokk asztalka felé. Tétovázott, rángott a húsos ujjá, de aztán megtalálta a végső irányt. Ott állt az asztal magányosan. Gacsos lábain a kutya fogának helye látszott, a kiszákkásodott harapásnyomokban meg a szőre. Időtlen idők óta itt sertepertélhetett ez a simogatatlan eb, olyan kedvesen, otthonosan, hogy a rongálását sem hagyták kiigazítani a gazdáit.

– Nem, nem – szólalt meg végre Kucu, amikor az asztalon heverő rúzsmintáim tokja felé indultam. – Az jó helyen van ott. Majd mi elintézzük.

– Intézzétek – mondtam. – De akkor nem vállalunk felelősséget, sem én, sem a cég.

– Hanem mit csinálsz?

Ezen gondolkoztam egy kicsit, és nem is sokáig.

– Beszarok – feleltem végül.

– Jaj, öcsi, hogy mehetnél vissza a gazdáidhoz szaros gatyában? – suttogta mögülem erre Kucu, én meg egy ideig bámultam a girlandokat, kuszaságokat a falon.

– A szar táján szíven ütsz – mondtam aztán.

– Megegyeztünk – mondta ő. – Viselkedj rendesen. Hidd el, hogy jobbak vagyunk nálad. Akármelyik ügynökségtől küldtek volna is.

Álltunk ott lábzsibbadásig, három lépésre a bejárati ajtótól, és legalább hatra egy másiktól, néztük jobb híján a díszítéseket, amíg káprázni nem kezdett a szemünk. Mint ha egy kaleidoszkóp közepében lettünk volna, a csőben, mi magunk is a mozaikkép szilánkjáiként, mindketten talpig kéken. Csak a nyakkendőnk különbözött. Eddig még nem vágytam színvakságra, most viszont nagyobbra tartottam volna egy négyzetméternyi fehérséget, de akár feketeséget is, mint amekkora. Úgy, hogy az ünneplő inget néztem a hasamon, a zakó nyílásában. Azt terveztem, pocakot fogok eresztetni, hogy jobban lássam. Nekem sörhas kellene, habár nem divat. Lesz is, hogyha hagyják.

Egyszer csak bejött egy duci, kicsi nő ezüstszálas, barna estélyi ruhában. Hurkás teste fölött csontos arcot viselt, abban két szürke szemet. Meglepett. Mégsem őt, megannyi fénykép eredetijét néztem, akár egy újabb fotót, hanem mögötte Szervált. Ugyanolyan öltönyt viselt, mint mi ketten Kucuval, és fehérre volt borotváltva, azaz púderozva, mint a mennyezeten a női far. Neki azonban most valahol a hegyekben, egy logisztikailag tökéletes bunkerben kellett volna lennie, teljes menetfelszerelésben. Abból csak a sárga gyalogsági bakancsa látszott az élre vasalt, éjszótét pantalló alatt. Egyenes háttal, egész mellszélességgel vonult a főasszony nyomában, olyan távolságra tőle, hogy még a lélegzetével se borzolja a kontyát. Nyilván érződött még leheletén a vadászházi kolbászok fokhagymás szaga, meg a pálinkáé.

Olyan volt Szervál, mint egy vetített kép.

Vagy klónozzák ezeket?

A főasszony azonban tömör valóságnak látszott, csak a feje nem illett a törzséhez, és a szeme az arcához, meg a nagystélyije a kora reggelhez, és ő se abba. Meglehet ugyan, hogy már délután volt, ebben a helyiségben nem létezett érzékelhető idő.

A főasszony mosolyra húzta rúzstalan, azaz inkább rúzsozáshoz készített ajkát, és elüvöltötte magát. Gyomorból feltörő, karcos volt a hangja.

– Néro!

Három szusszanásnyi időbe telt, amíg rájöttem, hogy a foxit hívják Nérónak, és éppen a nadrágom szárát készül csócsálni. Közben az asszony újra elmosolyodott, kékes-fehér fogsorral.

– Ne féljen – mondta.

– Kezét csókolom – mondtam.

– Nem harap – mondta.

Kucu meg fordított nekem, franciára:

– Ne tojj be. Nem bánt a dög.

– Te meg add át őexcellenciájának – az őexcellenciáját fennen hangsúlyoztam, hogy a nő is kihallja a francia szövegből – hódolatteljes kézcsokomat. Válllatom boldog, hogy szolgálatára lehet. Engedje meg, hogy bemutassam mintakollekcióm, átadjam

a cég külön ajándékát és üdvözetét. Megvan az ajándék, meghagyátok? – fordultam Kucu felé.

Neki erre bólintania kellett volna a zsongó fejével, csak hogy nem tette.

A hölgy bólintott, legalábbis előrebillent szikár feje a telt nyakán. Ettől már-már a laza frizurája is a homlokára esett, de aztán megtartotta a fényes lakkozás, amíg másra cseréli haját egy másik jelenéshez. Reggel vörös, délben szőke, este fekete.

Ellábaltam a fejbólogató csendben a barokk asztalkáig, felpattintottam a táská zárait. Azon nyomban láttam, hogy otrombán átrendezték a rúzsokat. A megváltoztatott sorokban az egyik tubus nem illett bele kis bársonyágyába, és valaki – bérezett hivatalnok – durva kézzel beleerőltette, még a kupakja is kimarjult. Szervál felé pillantottam. Úgy érthette, nehezményezem az efféle csomagolási amatőrizmust, de csak megvonta a vállát. A főasszonyra figyelt közben, aki mosolygósan beszélt hozzá, a tőle telhető keccsel gesztikulálva. Mozdulatai nekem szóltak, a szavai a tábournoknak. Félmagasságba emelte a karját, hogy megrezzent rajta a hús, aztán oldalt lendítette: mintha a szomszédos helyiségbe tessékelné egy vidéki rokont. Azt mondta közben a maga nyelven, fel sem tételezve, hogy én értem:

– De, a kutya faszába, igenis, te fogod kipróbálni! Nem adom én olyan olcsón az életemet. – Mosolyogva meghajította magát egy kissé, mintha a vendég elfogadta volna a meghívást a meghitt szobába. Jézusom, Máriám, én voltam a vendég. – Ne féltsd anynyira a fess képedet – mondta Szerválnak a nő. – Láttalak én már szarás közben is, a grundon, meg a tévében. Tegnap a tévében is úgy erőlködtél, mintha szorulásod volna. De erről még beszélünk.

– Az ikremmel te is – mondta erre Szervál.

A nő a táskám felé intett vagy inkább legyintett, és észrevettem, hogy neki láthatóan, takarhatatlanul öreg a keze, olyan, amilyen a férjeuráé lehet. Ráncos, májfoltos kézfej lógott a dundi kar végén, szikár, akár az arca. De sikerült szelíden mozdulnia.

– Kened fel! – parancsolta.

Szervál kihúzta az amúgy is egyenes derekát. Nagy arcába tolult a vér.

– Te nekem nem parancsolsz – mondta. – Tudom én, ki vagy.

– Akkor azt is tudod, kinek a nevében beszélek. Próbáld csak ki. Ha megúszod, én is megúszom. Ha belegebedsz, megdicsérnek a hűségédért. Posztumusz.

– Férfi vagyok – mondta Szervál. – Én férfi vagyok, nem rúzsosom magam, mint valaki.

– Szóval nem kened fel? – kérdezte a nő.

– Szóval nem kenem fel – felelte Szervál. – Tudod te, ki vagyok én?

– Tudom, ki vagy most. Azt is tudom, mi lesz holnap.

– Akkor azt is tudod, hogy te holnap már nem leszel – mondta Szervál, és a sárga gyalogsági bakancsa sarkán elfordulva kifelé igyekezett volna, de akkor kinyílt a falban egy keskeny ajtó, és megjelent egy kócos, őszes hajú asszony frottírpongyolában. Hurkás kis teste volt, szikár arca, szürke szeme és májfoltos keze a rengő húsú karja végén.

– Felkened – szólt be rekedten a terembe, azzal eltűnt ő is, az ajtó is a virágmintás falban.

Úgy néztem a kicsi asszonyt a szemem előtt a budoárban, mintha holtából támadt volna fel, és a kísértetével együtt jelenne meg.

Szervál mereven, már-már kényszeredett díszlépésben ment az asztalig, akkora távon, amekkora egy nemzetbiztonsági főnök és egy grundon homokba szaró kölyök közt létezhet. Sivatagban járt, nem szőnyegen. Még én sem tudtam élvezni a megaláztatását, pedig szerettem volna. Végigjártatta ujját a rúzsokon, mint a zongorázni tanuló gye-

rek a billentyűk fölött öt centire, vagy mint a vak. Nem a mutatóujját használta, hanem a nagyot, és a természetellenes kéztartás titkolt lázadásnak hatott. Legalább annyira akarta mutatni az ellenkezését, mint a rúzt. A főasszony élő képmása elunta a játékot, kiragadta a kék bársonyból a zsugorított pénisz alakú ajakírt az áttetsző hengerében.

– Ezt!

Akkor már tudtam, hogy Szervál megúsza, azt is, hogy ez a nő buta, vagy nem képezték ki kellőképpen. Az ízlésére hagyatkozott, vagy a diadalra vágyó érzéseire, a helyzetet igyekezett kihasználni, miközben az igazság vagy annak végső pillanata a ki-marjult rúzsban rejtett, kristályosan. Strichnin vajon, vagy valami korszerűbb?

A nő még Szervál laboratóriumi munkatársainak dilettantizmusát sem vette észre, hogy aztán kiigazítsa. Néztem, néztem, de aztán szinte megállt a szívem. Hiszen az is lehet, hogy azok a laborosok felkészültek egy ilyen eshetőségre, és szándékosan követtek el szakmai hibát, hogy felhívják főnökük figyelmét a veszélyes darabra. Ami egyúttal azt jelenti, hogy a nő nemhogy ostoba, hanem inkább túl okos, nem ugrott be az életmentő trükknek, nem a torz ajakírral kínálta meg a főnökével rivális főnököt. Akkor pedig Szerválnak egy az ötvenhez az esélye, pont annyi, ahány rúzs hever kis bársonykoporsójában.

Ő is tudta. Legalábbis ezt képzeltem, amint tétovázni láttam a levegőben azt a fura ujját. Csak azt nem tudta, kinek higgyen, egy pillanatig legalább: a munkatársainak vagy a véletlen szerencsének. Elvégre a laborbeli, százszor frusztrált fiúk úgy is dönthettek az alagsorban, hogy őt vezetik félre, nem a rúzsok címzettjét, és azért követtek el szembeszökő hibát, hogy azt felismerve, másfelé forduljon a figyelme és az emberöltőn át kitartó szerencséje. Ne azt válassza, ami nyilvánvaló. Kenje fel a sokat járó szájjára a természetesnek látszót, és azzal a mérget. Így pedig, amint más is beavatkozott, megkettőződött az ötven esély, mint minden más ebben az épületben.

– Ezt! – mondta azonban a nő, és ettől, ezzel az egyetlen vörös rudacskával Szerválnak boldogítóan leegyszerűsödtek az esélyei, kettőre. Vagy ezt preparáltatta, vagy nem. Csakhogy vagy nem emlékezett rá, melyik darabot adta ki a labornak, vagy magabízón rájuk hagyta a választást, akárhogy is, most nem látszott rajta öröm. Nem látszott rajta semmi. Túlságosan sok húst evett ahhoz, túl kerek és feszes lett az ábrázata. De hosszú csatákban edzetten állta a sarat, még azt is kibírta, hogy mindjárt neveltségese válik. Leccavarta a kupakot, nézegette az apró piros nemi szervet, mintha meg akar-na bizonyosodni, nincs-e körülmetélve. Aztán engem nézett. Kucu fordította franciára a szavait, fölöslegesen, csak a nő, vagyis a látszat kedvéért.

– A tábornok úr arra kér, előbb te rúzsold be a szádat – mondta nekem Kucu. – A ti terméketek, jót kell állnod érte.

– Ühüm – mondta a nő. – Bizony.

– Gyerünk! – mondta Szervál. – Magunk között vagyunk.

– Gyerünk – fordította Kucu. – Magunk között vagyunk.

– Na! – mondta Szervál.

– Na! – fordította Kucu.

– Na! – mondta a nő.

Úgy, hogy kenegettem a számat a kis pénisszel, tükör nélkül. Siettem, és igyekeztem nem figyelni arra, amit magammal művelek. Két cégnek dolgoztam egyszerre, a számomra idegen illatszergyárnak és egy idegen, de ismerős titkosrendőrségnek, valóban az életemen múlt a becsületük, szorgosnak és alaposnak kellett lennem tehát. Ezért aztán még egymáshoz is fentem az ajkamat, ahogy a nőktől láttam.

– Csókálló – kuncogott Kucu.

Olyan lehettem kifestve, mint egy újabb piros minta a falon, kutyahúggal. Nem szívesen néztem volna meg magamat sem tükörben, sem egy képernyő foncsorán a vidéki hullák között.

– Rendben – mondta Szervál.

– Várjunk – mondta a nő. – Várjuk ki a hatást.

Közel álltunk egymáshoz: egy szűk baráti kör. Megfigyelhettem, hogy a nő kontaktlencsét visel, attól szürke a szeme. Csendesen szívtuk be a levegőt és a kutyaszagot. Kucu rám tette a kezét, bátorítóan markolászta a vállamat.

– Addig is – szólalt meg a nő, és hasba bökte Szervált az aszott ujjával – csináld te is.

– Ki van már próbálva – mondta Szervál.

– Ez a francia csak a saját cégéért felel. Te meg magadért felelsz. Ess neki!

– Elég legyen – mondta Szervál.

– Ezeknek a külföldieknek semmi nem árt meg – tréfálkozott a nő elváltozott, lágy hangon, a sajátján talán. – Be vannak ezek oltva minden ellen. És más a vérük. De a te véred és az enyém egyforma.

Szervál kivette kezemből az ajakírt, és hátrafelé, Kucunak nyújtotta.

– Nosza! – mondta. – Te is a mi vérünkből való vagy.

– Ó egy másikat kenjen – mondta a nő. – Adjunk neki még egy esélyt.

Szervál kivett a táskából egy tubust, gondosan, lassan lecsavarta a tetejét, még magasba is emelte a rúzt, nézegette a sehonnan sem érkező fényben, mielőtt beosztotta kezébe nyomta. A kis, mazna rúd valóban vörös volt. Előlről kezdődik a játék a kétszer ötvenes lehetőséggel, gondoltam. Kucu is erre gondolhatott, nem lehetett más, még egy hadsereg sem, ami eszébe juthatott volna. Hátat fordított nekünk, nem láttam, mit tesz, csak a fújtatását hallottam. Amikor megfordult, akkora vörös szája volt, akár egy cirkuszi bohócnak a délelőtti előadáson, amikor tapsolnak a gyerekek.

– Ollé! – mondta, és két karját a feje fölött összekulcsolva piruettezett. – Ollé! Kedves közönség! Tessék befáradni.

Itt elakadt, nem ismerte tovább, vagy az átképzett eszméletével elfelejtette a gyerekkorában, vándorcirkuszban megcsodált szöveget. Mosolygott helyette, már-már az egész arca szétkenődött. De azért neki sem ártott volna egy kontaktlencse, hogy eltakarja a szemét. Megjijedtem volna tőle, ha eddig nem félek.

– Kész – mondta Szervál.

A nő komoran állt velünk szemben, és komolyan gondolta, amit mondott. Azt mondta:

– Csókolják meg egymást! Lássuk az együttes kémhatást.

Kucu, mint afféle kémiából kiképzett dzsigoló, csápoló karral, összevissza ingó lábbal felém táncolt, közel hajolt és rám lehelt.

– Bocssáss meg – suttogta franciául, és két keze közé fogta a fejemet. Hideg volt a tenyere, és egy kisse érdes, mint a hétvégeken talicskázó, üdülő könyvelőnek. Szájon csókolt, olyan erővel, hogy belereccsentek a fogaim. Éreztem borostáját az arcomon. Hosszan csókolt, kezdett már egymásba olvadni a két zsíros kence. Amikor végre ellökött magától, akár egy némafilm tragikus lovagja a kedvesét, mielőtt száműzetésbe indul, tudtam, bár nem láttam, hogy az én arcom is vörösre van mázolva, akár az övé. Mintha a tükörképe lettem volna.

– Jó – mondta a nő. – Csak az a baj, hogy összekentétek a rúzt a mocskos szájakokkal, más már nem használhatja. A szappan is lehet koszos.

Szervál nagyjából úgy tett, mintha kacagna, vagyis otthon lenne.

– Tábornokom, ne hidd, hogy megúszta – szólt rá a nő. – Látni akarom, hogy csinál a szájadból segget. Az piros.

– Te akard látni? – kérdezte Szervál.

– Én is – mondta a nő. – De lehet, hogy más is látja. Vagy esetleg szóljak az elnöki barátodnak, mire készülsz ellene? Te áruló!

Szervál erre, mintegy parancsszóra megmarkolta a rúzsomat.

– Ne azt! A faszt! – ripakodott rá ripóken a nő, ahogyan a szerepét játszania kellett.

A középkorú férfi lendületes mozdulattal kapta szájához a kis vörös rudat. Aztán összekattant a két műfogsora: leharapta a pénisz makkját. Csak a szemfoga és a nyelve hegye lett vörös tőle: láttam, amikor kiköpte a képlékeny darabot. Halkan koppant. Még bele is taposta a szőnyeg bolyhába a gyalogsági bakancsával. A vörös folt alig tűnt fel a többi minta között.

Szervál meg sarkon fordult, kiment valamelyik ajtón a sok közül. A falon is átment volna, és lehet, hogy éppen azt tette. Kemény, egyenes volt a háta. Golyóálló, gondoltam. A rúzs meg csókálló. Én jótálok a termékeinkért... Jól állunk, de nem tudjuk, hol.

Akkora csend maradt a szobában, mint maga a szoba.

– Szerettem volna pedig megcsókolni a tábornok urat – szólt bele Kucu.

– Buzik! – A nő lecsapta táskám fedelét, fülön fogta, és pipiskedő léptekkel elhagyta a sokmintás helyiséget. Halkan, egy sóhajtással csukódott be mögötte az egyik ajtó a sok közül.

Ott voltunk, mint amikor bejöttünk: magunkban, ketten, csakhogy rúzsosan. Nem tudott múlni az idő. Túlságosan zárt volt ahhoz a terem, még a látásnak sem hagyott helyet. Láttam azért, amint Kucu nekimegy a falnak. Nekiment a falnak, és elkezdte hozzádörzsölni a száját. Dühödten csinálta, akár egy kültelki kamasz, aki volt valójában, és aki a mai napig nem tud mit kezdeni magával, az erejével és a haragjával. Kenté a csókálló rúzsot a tapétára, de akár a fejét is verhette volna belé.

Én a zsebkendőmmel próbáltam tisztálkodni. Beleköptem, aztán sikáltam vele a szájamat. Pirosabb lett a bőröm a dörzsöléstől, mint a festéktől, amit letöröltem róla.

Halvány nyomokat hagytunk csupán, pedig egymással versengve, falon, selymen igyekeztünk szabadulni a szégyenünktől.

– Nincs itt mosdó? – tettem fel a kérdést.

– Van, de nem neked.

Kucu felém fordult, és rózsaszínesre koptatott szájából fali szösz köpködött, nyállal vegyesen.

– Védlik a tapéta – mondtam neki. – Felajánlhatom neked a zsebkendőt?

– Van zsebkendőm – förmedt rám. – Kultúrnép vagyunk. Hallottad: egy vérből valók.

– Ereszd ki a véred felét.

– Lesz itt érvágás, ne félj – mondta komoran.

– Időnként nem árt az egészségnek – mondtam én, és mondtam volna mást is, de észrevettük a kutyát. Egyszerre fordultunk feléje. Sajgatóan, halkan nyüszített. Fejét oldalt döntve, sunyt füllel, enyhén remegő mellső lábakkal ült a falnál, figyelt szelíden, talán mindentudóan. Száraz volt az orra, mintha lázas volna. Szégyelltem magam előtte, és haragudtam rá, amiért nézett, s még csak nem is pislogott. Egy élőlény, akinek sikerült, gondoltam. Ez annyi, amennyi. Betöltötte a lehetőségeit, miközben mi csak ácsingozunk és el-eltévedünk a törzsfejlődés rejtekútjain. Fáradt derékkal föléje hajolva megpaskoltam a feje búbját. Vicsorgott előbb, aztán tenyerembe hajtotta a loncsos pófáját. Két seb volt rajta. Egy dudán hat lyuk szokott lenni.

Egy dalocskát, amiben duda szerepelt, el is énekeltem neki, habár csak halkán.

Elváltozott a kutya hangja is, amint hozzám bújtt, csendes vinnyogással hívott valahova. A fal egyméternyi részén kezdett járkálni fel-alá, kiszabott, megszokott távon, szaglászta közben a szegélyléceket. Ajtó volt ott is, mögötte talán szoba. Onnan tették ki a foxit a díszes terembe, akár egy falusi udvarra, és azért sertepertélt azon a szakaszon, hogy visszaengedjék, vagy beszélítsen minket, mert bajban a gazdája. A főnök, aki az imént beszólt.

– Baszd meg! – hallottam Kucut, aztán repült a kutya. Egy rúgástól a falnak csapódott, az pedig megnyílt.

– Jöjjenek – hallottam a rekedt női hangot. – Beszéljessünk.

Egy valóban, valóságosan kicsi szobába jutottunk. Bár azért nem is kicsi volt, hanem szűk. Elsőnek az ablakot pillantottam meg, jólesett látni. Kartonvászon függöny lógott előtte, olyan csálén, hogy szinte meghatott. Mintha elfeledte volna megigazítani egy nagymama. Ugyanolyan vászon takarta a szemközti deszkapolcot, de kisejlett mögüle két serpenyő és egy tésztaszűrő nyele. A fehérre mázolt, mellmagas polc tetején kávécsanak állt, ráégett a seprő. Egyik felén szutykos konyharuhák lógtak görbe szegeken. A szobában volt még egy konyhaasztal, virágmintás viaszosvászonnal takarva, azon két elmosatlan tányér, alatta egy serbli, körülötte három fehér hokedli. Egy ajtóját veszített ruhásszekrény is volt a szobában, abban olcsó ruhák és egy mackónadrág. Ennyi látszott belőle.

Volt a szobában egy nő is. A jobb oldali falnál, koszlott, kizsírósodott zöld huzatú rekamién hevert, frottírpongyolában, összeakasztott lábbal, és azok végében, az ágyneeműtartón vibráló tévét nézte, nem minket. Duci teste, ködszürke arca volt.

A szoba pedig olyan, amilyenben faluról a külvárosba költözött családok laktak minap, és még a hatodnapos házikenyér savanykás szagát is magukkal hozták negyven évvel ezelőttről, aztán kimondatlanul örvendtek, hogy lakhatnak egyáltalán, de még annak is, hogy vasárnapi ebéd után az öntöttvas fali mosogatóba rakhatják az edényüket, ráengedhetik a vizet, és a szülőhelyükre gondolhatnak, amíg az lefolyik. Innen csak a legyek hiányoztak.

Legyeket kellett volna látnom. Két, üvegre festett szentképet láttam helyettük a falon, és egy színnyomatot, azon Jézust. Jobbján Haza Bércét, nyakig gombolt ingben, szűk vállú zakóban, lenyalt hajjal, kiszínezett szájjal mosolygott egy esküvői képen, fiatalon. A kép eredetileg fekete-fehér, azaz szürke lehetett, és nyilván egy itkányos falusi iparos készítette. Haza Bérce mellett azt a nőt láttam, aki az ágyban hevert. Ott kerek volt az arca. Itt felpolcolt lábfeje kidagadt a filcpapucsából. A papucs barna volt.

A szürke, szemcsés, mesterkélt szegénységben ríkított a nő szája. Mintakollekcióm az egyik konyhaszéken hevert, egy tejes bögre mellett, kényelmes sírjukban békésen nyugodtak a vörös rudak, egyedül az apró pénisz hiányzott közülük. Az asszony a D 6-ost kente magára, és ajka mintha külön életet élt volna fakó arcában. Akár egy műalkotás egy homályos kamrában. Amikor egy ötkaros csillárt beakasztanak az ólba...

Magasba emelte sovány kezét, csendre intett, pedig nem akartunk szólni. Nem volt mit. Álltunk az ajtóban Kucuval, egymáshoz szorulva, és a rúztól fülig ért a szánk. Egy idő után azt gondoltam, én mégiscsak francia vagyok, nem kell ismernem a helyi szokásokat, úgyhogy bennebb mentem, hogy lássam a képernyőt is. A nő nem szólt rám, csak visszajettette aszott kezét a duzzadt hasára.

Népgyűlést közvetítettek, megítélésem szerint a legújabb típusú készüléken. Ferdén állt a készülék az ágyneeműs ládán, talán azért, hogy mosogatás közben is nézhesse. Egyetlen lépést kellett tennem a foszladozó rongyszőnyegen, és két dolgot láthattam

egyszerre. A szobában azt, hogy a kartonfüggönyök vakablakot takarnak, és neonfény utánozza mögöttük a napsütést, a képernyőn pedig a dermedt tömeget. Oldalról látam a rokonaimat, ismerőseimet és ismeretlenjeimet, a temetőrt és a fogavesztett fogorvost, a fejek fölött, a levegőben azt a hétszáz rúdra tűzött képet, amelynek modellje a díszemelvényen éppen a tömegekről beszélt, és az itteni falról ifjontian meredt rám, mint egy absztrakt vőlegény.

Az asszony felmarkolta domború hasáról a távkapcsolót, és csatornát váltott. Ott is az elnök beszélt, és éppen magasba lendítette a karját.

– A férjem – mondta az asszony. – Mutatják a tévében. Ismeri?

– Az elnök urat az egész világ ismeri – feleltem.

– Barapoulos úr nagy csodálója az elnöknek – fordította le Kucu. – Tiszteli az erőt, a nagyságot, amely lassan kivész a világból, még csak megkísérteni sem merik. Nagyra tartja a távlatos koncepciót. Elismeri ugyanakkor, hogy rövid távon áldozatokat kell hozni érte. Azt kérdezi viszont, kik az áldozatok? Hányan vannak? Hol vannak?

Az asszony az ágyban tűnődött egy szusszanásnyit, és talán élvezte is, hogy ezt teszi, megengedheti magának.

– Küldhettek volna ügyesebb ügynököket – mondta. – Olyant, aki nem egyenesbe kérdez. És nem is engemet. Tudhatnák már, hogy úgysem felelek. De kémkedjen nyugodtan az úr, ha azért fizetik, és az a dolga. Csak szóljon, segítünk neki. Mehet, ahova akar, megnézhet akármit. De aztán gondolkodjon is! Nem minden az, mint aminek látszik. És főleg nem olyan.

– Azt kérdezi Barapoulos úr, azaz Pierre, mit tesz az elnök ellenzéke?

– Mi? – kérdezte a nő. – Miért lenne ellenzéke, ha igaza van?

– Azt is kérdezi, honnan tudja, hogy igaza van?

– Onnan tudja, hogy igaza van. Az igazságtól. Vannak örök igazságok. De tudja ő magától is. Nagy ember a férjem.

– Egy díszfasz – fordította le nekem franciára Kucu. – De már az sem sokáig.

– Mit mondtál neki? – neszelt fel a nő, talán a hangsúly miatt.

– Mit lehet mondani egy franciának? Most azt kérdezte, hova lettek azok az egyetemisták?

– Milyen egyetemisták?

– Azt kérdezi, letartóztattak-e diákokat, csak mert egy kiránduláson a nemzeti zászlóra heveredtek?

– Basztak rajta – mondta a nő.

– Fiataloknak mindegy, hol csinálják, mondja Barapoulos úr – tolmácsolta némaságotat Kucu. – Szerinte nem kell megöregedni, mert akkor már nem érti az ember, hogy lehet kúrni egy konyhaasztalon.

– Azok nem is egyetemisták voltak – mondta az asszony. – Ilyen egyetemisták soha nem léteztek. Az egyetemistákat nem ilyenek neveljük.

Kucu végre felém fordult, és az arcomba mondta:

– Lehet, hogy már nincsenek, eltették őket láb alól. De öcsi, kérlek, kérdezz valamit, hogy kérdezhessek!

– Hol a vécé? – kérdeztem. – Lemosnám a képem.

– Barapoulos úr azt szeretné tudni, igaz-e, amit a szénégetőkről írtak a külföldi lapok? Hogy berakták volna őket a boksákba, szénné égették őket, mert nem akarták lebontani a boksákat, mert külföldről vesszük a faszenet, mert úgy olcsóbb, mert az üzletben benne van az ön rokona, mert...

– Nem – állította meg a nő. – Megmondhatná azért ez a francia, mi az a boksa?

– Mi a boksa? – kérdezte volna tőlem Kucu, ha le tudta volna fordítani a szót. Ennek híján a nőhöz fordult. – Az úr se tudja, mi a boksa. Azt viszont tudja, hogy elégettek embereket, és most kilóra mérik ki őket, mint a faszenet.

– Kik? – kérdezte a nő. Leszállt már az ágyból, csattant a padlón a papucs. – Kik csinálták? Merthogy nem mi, az szent. El tudsz te képzelni egy történelmi hőst, hogy ilyen piti dolgokra pazarolja az eszét?

– Barapoulos úr szerint – mondta Kucu – mindannyian emberek vagyunk. Vagyis elképzelhető rólunk bármi. Főként, ha az hasznot hajt.

– Miért kellett volna megégetni bárkit is? – kérdezte a nő. – Mikor egyszerűen elvehettük volna tőlük, ha akarjuk. De mi humanisták vagyunk. Hu-ma-nis-ták! Világos? Hat egyetem is kitüntetett minket. Külföldi egyetemek, nem a mi nyavalyásaink! Ezek-től el sem fogadtam volna semmit. Még azt hinné a csöcselék, hogy mi mozgatjuk őket, és hízelegni akarnak. Jaj, kedves franciám, mi a fontosabb: lenni vagy látszani?

– Ez idézet volt – mondta nekem Kucu. – Csak nem tudom, honnan tudom.

Én azt nem tudtam, a nőtől vagy Kucutól húzódjam-e távolabbra. De nem volt hova menni. Ablak se, amit betörjek, ha futja még az elcsigázott indulataimból.

– Rákérdezne még a késfenőkre – törte ízzé-porrá a csendet Kucu. – Ők hova lettek?

– Kit érdekelnek a késfenők? – kérdezte a nő élénken, mintha előre kipihente volna fáradtságát az ágyban. – Különben is, anakronisztikusak voltak modern társadalmunkban a kerekcsapok hajtányaikkal. Tudom az apámtól. Ő is fent, amíg fenhetett. Pizok szegénységben éltünk, annyi szent. Ha hagyom magam, máig vizet hordok a köszörűkővére. Mert már annyi nyála nem maradt az öregnek, hogy azzal nedvesítse a követ vagy a kést. Nem is tudta, melyikre köpjön. Nem is tudott köpni a végén. Mind lecsurgott a nyál a mellére, be a mellszőre közé. Aztán egyszer csak fennakadt a turha az állán, a megfehéredett borostában. Akkor jöttem rá, hogy meg fog halni. És meg is halt. Csak elgondoltam, hogy meghal, és ő engedelmeskedett – mondta, és bólogatott hozzá. – Mi kell még maguknak, és minek? Hallani akarnak még valamit? Én most tojást sütök.

Kimarkolt egy serpenyőt a polcra, meg egy üveg olajat, elindult a sparhelt felé, mert az is volt a szobában, csak egy másik függöny mögött.

– Na, elég – mondta menet közben –, menjenek a francba. Nem tudnak nekem mondani semmit, amit ne láttam volna. Reméltem pedig. De maguk sem jobbak nálam.

Mentünk volna boldogan, de a tévékészülék pittyegni kezdett. Sűrű pontok, vonalak jelentek meg a képernyőn, mint a morzejelek. A nő odafordult, meglendültek ősz hajában a fekete tincsek. Mintha olvasott, azaz rejtjelet fejtett volna a képernyőről. – Na, ne! – mondta valakinek, amint a vonalak, pontok végére ért az olvasásban. – Ez nem igaz.

Vissza kellett mennie az ágyig, hogy kivegye párnája alól a telefonkészüléket, és abban találja meg a társalgó partnerét, szaporázta is a lépteit, noha nem boldogan. Ahogy egy háziasszony rohan a fazék peremén túlhabzó, felforrt tejig, hogy aztán megégesse a kezét.

– Ez mi? Mit csináltok? – kérdeztett bele a sokgombos műanyag dobozba, aztán meg hallgatott. Lehet, hogy fülére izzadt a készülék, amíg újra indult a helyszíni közvetítés. Vagy a régi, vagy egy másik.

Többezres tömeg állt a téren, a tribün előtt, de Haza Bércse nem állt a tribünön. A képe azért ott lógott hűlt helye fölött, a palánkon. Az emberek csendesen meredtek a kamerába, vagy az nem vette a hangjukat, netán a szobai nő halkította le a készüléket. Amott meg, a távolban nem a szokásos transzparenszeket, nagy fotókat emelték a csendes, lehalkított fejek fölé, hanem hirtelenében és balogul fogalmazott, rostirónnal, zugasztalosok pemzlijével vagy kisdíjakok vízfestékével mázolt feliratokat. Elnagyolt volt az

egész. Az is, hogy „elég volt, eddig volt, bezárhat a magánbolt”, meg az is, hogy „az alá a föld alá jutsz, ami nekünk saját juss”. Nem bírtam felfogni, miért kell kínrímek közé szorítani még azt is, hogy „elég volt a bánat, rémítsd az anyádat”, „eddig féltünk, ezután élünk”. Hevenyészett ákombákomok virítottak ott a messzeségben, mintha este még mást gondoltak volna a jelszófestők, alkalmi rigmusfaragók, és reggelre kelve, a langyos tea mellett megvilágosodottan csak az iskolás fiúk festékéhez kaphattak volna a polcon, egyedül a feleségüktől kérdezhették volna meg, mit írjanak vele, mire az asszony szólanul felfirkálta a kitépelt rajzlapra: „azok lennének, akik volnánk, adjad tehát át a kormányt”, majd letépte nyeléről a konyhai seprű cirokját, és rúdra tűzte a költeményét.

– Mondd meg vendégünknek – szólt az itteni asszony –, hogy legszeretettebb fiát ünnepli a nép. Az én férjemet.

– Tudsz olvasni – mondta nekem Kucu.

– Ne ilyen röviden! – csattant fel az asszony. – Az egészet fordítsd!

– Ez a hülye nő azt hiszi, most is megússzák – mondta Kucu. – De mi majd besegítünk a népnek meg legszeretettebb fiának.

Más képek érkeztek közben a képernyőre. Ezeken is emberek látszottak. A hatalmas palota előtt toporogtak, amelyiknek az egyik rejtett szobájában voltunk éppen, az meg mintha zárványként függött volna a márványemeletek között. A tévében a díszes, széles homlokzat látszott, itt bent egy öregedő asszony fiatalkorának helyszíne és ő maga, serpenyővel a konyhapolcnál. A képen tornyok meredeztek, és azokból puskacsövek, itt alacsony, már-már lapos volt minden tárgy. Ha visszafekszik ágyába ez a nő, az ő hasa is lelappad, gondoltam. Jól elfér keresztbe tett két karja a hasán.

Azok meg, a végre-valahára megérkezett vonatozók a télikabátjuktól kétszer akkora mutattak odakint, mint ahányan voltak. Déliire megenyhült a téli nap, legalábbis a talpak alatt olvadó óról és a sötét tócsákról ítélve, néhányan a felöltőjüket is levették, a pulóverük vagy az otthonról hozott és a mellettük állókból áradó lelkesedés tartotta bennük a meleget. Néhányuk ingujjra vetkezett. Ezek lehetnek a veszélyesebbek, leheletüktől lángra kaphatott volna bármi: előbb a hozzájuk csapódott, hadonászó, más vidéki, véletlen szomszédjuk szörmekucsmája, a nők haja, a bélelt orkáncabátok, a piaci szatyrokban a szikkadtn vásárolt zöldségek, aztán a száraz bukszusok a tér túloldalán, talán még a palota lépcsőjén a szónoki emelvényig nyújtózó piros szőnyeg is. Azon végigfutva az előcsarnokig juthatott volna a tűz, és onnan szerte a palotába, a rengeteg éghető holmira támadva, aztán hagyva, hogy azok maguktól omoljanak hamvukba, miután továbbadták a lángot a szalonoknak, benyílóknak, terméknek, büféknek, az irat- és filmtáráknak. Ebben a cselédlakásban is idő előtt megsülhetett volna a tojás.

– Alelnök asszony – kérdezte Kucu –, nem kellene elővigyázati intézkedéseket tenni?

– Azt akarod mondani, fussak el? Ezek elől? Légy komoly! Senkik ezek. Kölyökko-rom óta ismerem az egész bandát.

– Lehet, hogy mégis veszélyesek.

– Majd megvédsz te engem – mondta a nő. Kacér volt, nem egyéb, a nyelvét is kidugta a csontos fejéből. – Felesküdtél. És ne feledd, ha történik valami a férjemmel, én vagyok a hadsereg főparancsnoka. De nem történik semmi, ne félj, és főként ne remélj. A férjem majd elintézi.

Túl sokat beszél ahhoz, hogy leplezze és ne kimutassa a rettegését, gondoltam. Ki is mondhattam volna ezt, legalább franciául.

– Lehet, hogy most nem lesz olyan könnyű, mint máskor – mondta Kucu, helyettem.

– Miért, most miért csinálják? Szerinted.

– Csak – felelte Kucu. – Csak úgy né. Néha eljön az ideje. Elunják.

– Mit?

– Megelégtelték, hogy eddig gyávák voltak. Unják.

– Mitől félték volna? Tőlem? Úgy nézek ki én, mint akitől félni kell?

Magasba emelte a nő a serpenyőt, aztán pongyolájába törölte az alját. Nem maradt nyoma. Zsíros foltot kellett volna hagynia a frottíron, hálás is lettem volna érte a konyhai edénynek. De az nem volt egyéb buta konyhai edénynél.

– Különben is – mondta a nő –, a félelmet is meg lehet szokni. Baszol akkor is, ha néznek, de rád jön az inger. Mindenképpen lehet élni. Rettegve is, meddón is. Egy nap úgymint minden mindegy lesz. Nincs mit veszteni. Senkit se.

Kucu belegondolt. Tudhatta, hogy mibe. A nőnek nem kellett gondolkodnia, ő már tudta, még érezte is fájni a meddő övét. Merev arccal várt Kucura.

– Hát, én se láttam itt senkit – mondta az végül. – Egy kölyök sincs a környéken.

Most a nő is belegondolt, bele a régi tudásába, annak az erjedő aljáig, abba a természetlen senyvesztő gödörbe, ahol egybeolvad minden a hazugsággal.

– De azért most segíts – mondta. – Szólj a főnöködnek. Megegyezhetünk.

– Miről? – kérdezte Kucu.

– Azt majd neki fogom elmondani, ha idejön.

– Itt volt – mondta Kucu olyan keményen, mintha valóban telt, jobbra fordult volna az idő, és ő érzékelte volna azt és benne Szervált. – Rúzszt evett.

A nő a levegőbe csapott a serpenyővel, még engem is meglegyintett a szele.

– Az akkor volt – mondta. – Most: most van. Őt magát akarom látni, de személyesen!

Beszéltek ezek valamiről, államtitkoknál is mélyebb, személyes titok lehetett az, mint amilyen a meddőség vagy a föld alatti tárnákba rejtett aranytartályok, a titkos bankszámlák, amikhez Kucu is csak a főnökén keresztül juthatott volna, vagy sehogyan sem. Téblábolt ott, megfogott néhány tárgyat, vázát, asztallábat, nem bírta dönteni, melyik utat válassza. Védje azt, akit nem pusztán gyűlöl, hanem annál is több: utál – és nemcsak a tetteit, hanem a testét is –, vagy kösse össze a két kezét a pongyola övével, és vigye ki a hidegbe.

– Na, mondd, mit akarsz? – kérdezte a nő, aki viszont tudta már, mit nem tud a másik, és talán még azt is, mit képes kitalálni.

Kucu úgy állt ott, akkorán, mint amennyi volt, alárendeltként, akinek valahogy, kúszva-mászva mégis sikerült magas rangra vergődnie a maga őserdejében, az arcába lógó liánok között, de közben eltompultak az érzékei, vagy egyetlen irányba fejlődtek, toltak. Azt is elfeledte már, mit kellene kívánnia a mesebeli jó tündértől a láthatárt lezáró renetegben. A nő viszont már feljutott, és jobb vagy ijedtebb pillanataiban a mélységet is látta, ahonnan érkezett.

A francha, gondoltam, ezek egyfalusiak, vagy ugyanarra a tarlóra pisiltek régen. Ezt a szárnalmas szobát sem egy gyerektelen asszony kültelki nosztalgiáinak kielégítésére rendezték be így, vedlő konyhapolccal és rekamiéval, szentképpel, mosatlan edénnyel, és az ócska ruhák sem szolgálnak egyébre: álcázás az egész. Ha rátörnek erre a nőre, ő csak egy cseléd a palotában, és haját mosni sem jut ideje. Ezt mondja minden feleség a fegyveresen betörő, kapkodó, feldúlt férfiaknak, akárcsak a húsvéti locsolkodóknak, azok meg inkább elhiszik, semmint utánajárjanak. A nő egy rejtekejő felé mutat majd fektéből a vézna kezével, hogy arra menekült el a főnökasszonya, amire ő, a házi cseléd a tanú. Meg is ölte volna, helyettük és hamarabb, de lassan, azért szervírozott neki annyi húst, gombát, alkalmanként bort is, hogy végzetes szintre emelkedjen a hűgysava, és elvigye a köszvény. Később a légyapírról leázott arzént is belekever-

te volna a teájába. Időnként mákgubóteát ivott az elnökné, mint a szülei, attól meg táncikált vagy elaludt.

Ott volt velünk ez az elhagyatott asszony, és biztosan tartalékolt külön ajtót az alkalomra, amit eddig senki nem ismert, és a mögött egy nőt, az estélyi ruhás hasonmását. Éreznie kellett, a gyomra mélyén legalább, a kihúlt zsíros levesek sugallatára, hogy eljön az ajtó ideje. Amikor pedig eljött, gyomron ütötte, mert tudta ugyan, de nem hitte, hogy egyszer fáj majd a gyomra. Ki is mehetett volna azon lomposan, elkeveredhetett volna a tömegben, rikácsolva, öklét rázva palotája, az otthona felé, melynek erkélyén a férje szónokol kevlár béléstű elegáns felöltőben.

Csak a rúzt kellett volna letörölnie vékony ajkáról.

– Szervál helyét akarod? – kérdezte a nő Kucutól. – Máris megürült. Kell?

Halk kérdés volt, közben pedig a televízióban lövöldöztek valakik, legalábbis úgy látszott. Nem látszott azonban, honnan, melyik oldalról indulnak a golyók, és az sem, kit találnak el. A golyók sem látszottak. Néhány ember lefeküdt az aszfalra mindenestre. Tettette vagy átélte a halált.

– Elmennék – mondta Kucu.

– Ne tedd – szólaltam meg én is. – Jobb vagy most egy tábornoknál.

Ő meg azt hihette merev állása közben, hogy becsülni fogják, amiért semmit nem kért, semmit nem akart, amikor pedig lehetett volna. Szelíd és elszánt anyja lehetett.

– Itt hagysz magamra? – kérdezte a nő. – Jó, akkor menj az anyádba te is!

Tele volt a szája tőróval, amikor ezt mondta, fogalmam sem lehetett, honnan vette elő. Fehérlett tőle a foga köze. Majszolta a pépet, és közben rám gondolt ő is, mint én magamra, ugyanis felém bökött.

– Ki ez? Egy másik bohóc?

– Ő hozta a rúzt – mondta Kucu. – Párizsból.

– Nincs kedvem röhögni – mondta a nő. – Azt mondd meg, ki küldte. Kinek vizüzenetet?

– Sehova – mondta Kucu. – Tényleg illatszeres. Leellenőrizve.

– De a nyelvünket érti, látom! Mondd meg neki, hogy a madár is a nyelve által vész el. Ez ősi mondás mifelénk.

– Igen – ismerte be Kucu, habár csak vonakodva. – Ért egy kicsit.

– Ha tehát azt mondom, hegyközép, ő azt hogy adja tovább a megbízóinak?

– Hát ahogy akarja meg bírja.

Kétszeresen jobbnak láttam ettől a nyegle kijelentéstől a titkosrendőromet, mint amilyen volt, sőt lehetett volna, ha kitelepül a felesége vagy a cége védőszárnya alól. Rám ruházta vissza, egyúttal elvette mástól a jogot, hogy az megértsen. Én sem akartam. Nem vettem volna szívesen, hogy megértsenek, vagyis átvizsgáljanak, megismerjenek, mint a széttrancsírozott sertés zsigereit hajnalban. Csak el akartam volna menni én is.

– Nem bánom – mondta a nő –, de azt üzenem az úr cégének: ha úgy fordul, hajlandók vagyunk alkudni. Tízezerszeresét fizetjük a rúznak, bármibe kerül. De küldjenek még. Érthető? Alakra hasonlít a rúzs meg az az ízé. Tudja ez a nyavalyás, hogy mit kell küldeni, mit várunk tőlük? De azt azonnal! Ne szarakodj, őrnagy, lesz ez még másképp is. Induljunk neki!

Az asszony ekkor egyszeriben lerázta hónaljáig feltorlódó csípejéről a pongyolát, hagyta a padlóra hullni, az meg szolgálatkész hullámokban ügyetlenkedett alatta. Csipkés selyem alsóneműt és harisnyatartót viselt, de nem volt harisnyája, csak kézzel kötött zokni a püffedt lábfeje csúszva. Messzire rúgta posztópapucsát, az egyik az én fejmagasságomban koppant a falnak. Húshurkáit rengetve ment a félajtós ruhaszek-

rényig, és kimarkolt a falusias ruhák közül egy elegáns, drapp kiskosztümöt vállfástul. Egy lábon ugrálva bújt a szoknyába, fel is rángatta a derekáig.

– Úgy látszik, meghíztam, mióta itt vagyok – mondta Kucunak. – A te feleséged sem szaladgálhatna egy palotában. Segítenél?

Kucu meg felhúzta a nő hátán a villámzárát, amit az nem ért el a kurta karjával. De azért a farát odalökte közben Kucu ágyékához, mintha valóban nő lett volna. Emez pedig kötelességszerűen kuncogott. Neki is túrósnak látszott a foga.

Úgy nézett ki, családi ünnepségre készülünk, de késésben vagyunk, és egymással próbáljuk eltölteni az időt, mielőtt mások örvidenének nekünk.

– Hozd már ide a barna cipőmet, ezredesem – mondta az asszony. – Az alsó fiókban megtalálod.

Aztán rám vetette a szemét.

– Vegyek fel inkább feketét? – kérdezte, én pedig ingattam a fejem: nem tudtam, hogyan kell öltöznie a gyilkosnak vagy az áldozatnak.

A néma televízióban éppen hanyatt vagy hasra estek az emberek. Az oka nem volt látható. Túlságosan szűkre vették ahhoz a képet. Hang nélkül pedig semmit nem ért. Nem jelentett semmit az egész, vagyis maga az egész sérült, amiért csupán a részleteket mutatták. Néztem a hullákat közben. Erre mondja az ember, gondoltam, hogy hullanak, mint a legyek, szótlánul. Azt is gondolhattam volna, ember a talpán mindenki, amíg azt ki nem lövik alóla. Ezt akár ki is mondhattam volna. De arra utasítottam magamat: hallgass, ha hálnak helyetted.

– A félmagasat! – utasította a nő alkalmi cipőjéhez Kucut, aki már a szekrény alján kotorászott, rögtönzött elképzelésem szerint egy titkos államközi szerződést remélve a mélyben, amit a félcipővel együtt egy vizsgálóbizottság asztalára csap holnap, esetleg holnapután.

– Harminchat perced van – mondtam neki találomra. Ő se tudta, én se, hogy ez mit jelent.

A nő is felneszelt a hangra, és másik gombot nyomott meg. A televízióban újabb műsor következett.

Ebben az idejétmúltaknál álcázott szobában azt láttam a képernyőn – mint egy jelen idejű emlékből, amely ráadásul meg sem történt eseményt idéz –, hogy mind talpon állnak, akik hirtelen elfeküdtek az előbb. Ugyanazok vagy mások, egyre megy, ugyanolyanok. Csak az egyikük szemfoga hiányzott, talán éppen a zsidó fogorvosé. Lehet ugyan, hogy rosszul láttam őt is meg a sötétlő rést a szájában, a kockaköves teret és azon a társait körülötte. Az imént felvillant sebek is beforrtak sebtiben, a szírmokra szaggatott hús összeborult, bezárult, akár egy esti virág. Rendben lett volna minden, ha nem délelőtt van, és jómagam nem vagyok annyira érzékeny a fényre, mint most a hiányára ebben a szobácskában. Hattal többet vert a szívem ettől a szokásosnál. Azoknak meg ott, a képernyő túlfelén, megállt. Aztán újraindították nekik felvételtől.

Nem jutott időm elmélázni, hogy csupán csápoló bábuk, visszajátszott képek-e a holtak, ha más időbe, akár csak fényre teszik át őket – ahhoz Párizsban kellett volna lennem. Vagy a helyszínen, ahol a tévékamerák vagy a lövedékek ide-oda helyezték őket, elvették, majd visszaadták a barátaim életét, bezárultak a sebeik, és sötétben tágra nyílt a szájuk.

Hurrááá!

Nem értettem őket, és nem is csupán azért, mert én nem mertem volna megtenni, amit ők, sem az éljenzést, sem az összeesést, majd a feltámadást, és ez kizárt abból a helyből, amelybe ők holtan-élve mindegyre visszakerültek, valami réműletes és még-

is boldogító manipulációval. Ott voltak, otthon voltak, mégsem a lakásukban. A párás bőrű, zsenge gyerekeik ilyenkor szórják szertesét a díványpárnákat.

Mozgó képen nézve még nevetségesek is lehetnek volna: túl patetikusan emelték magasba a karjukat, és nadrágjuk elkoptatott lábközi részeit mutatva, túl mesterkéltan estek össze, hogy aztán esetlenül heverjenek, a szájuk groteszk módon széthúzódott, és illetlenül szétvetették a lábukat. Aztán meg csak álltak rajta, testenként egyetlen moccsatlan tömb gyanánt, csupán az öklük szakadt ki a zsebükből néha, fel a levegőbe, amely nem tudni, mivel volt tele Izé hangján kívül. Nem értettem mégsem, ők maguk hol vannak. Lehetetlenné tették magukat. És közben éppen ott voltak mégis, a józan eszük ellenére, ami többnyire az anyjuk hangján sugallta a dekkolást! Ott, az én városomban.

Ott én most magas és szőke volnék. Egy alkalmi nő vállát ölelgetném, ha már egymáshoz sodort egy addig ismeretlen ösztön, amit előszeretettel nevezünk forradalomnak, csak hogy biztassuk, ösztökéljük, sőt, hogy igazoljuk magunkat meg kivonulásunkat az utcára, az egyesülésünket, miközben eddig csupán ágyban, párnák között lehetünk egymáséi. Az önmagunkat is meglepő, közösségi munkánk, a hurrázás vagy az átkozódás végeztével majd csak ágyba térünk meg ketten, a téren felajzott érzékekkel, vadul. Azt mondja ő nekem: – Ó – én azt: – Izé – és ennek erotikus felhangja lesz. Ó pedig, ha egy csepp esze van, nem kérdez rám: – Az ki? – inkább álomba merül.

Ez a nő ebben a cselédszobában kihúzta magát, egyengette a derekát, hallottam, ahogy recseg a csontja.

– A cégem kiváló gyógykenőcsöket is gyárt – mondtam neki az anyanyelvünkön. – Gerincre. Hozassak?

– Nem lumbágóm van – felelte. – Golyótól sebesültem meg. Harcban! – Hirtelen elakadt a szava. – Ki a fene vagy te? Az én nyelven beszélsz. Hogy mersz az én nyelven beszélni? – kérdezte, de mintha megrémült volna attól, hogy ért, vagy pusztán attól, hogy megszólaltam. – Mit akarsz?

– Lehet, hogy azt, ne tessék kimenni, tessék itt maradni – szólalt meg Kucu a szekrény mélyéről. – Én is ezt tanácsolom.

– Dolgom van – mondta a nő. – Mennem kell.

– Kezicsókolom – mondtam ki az álságos cselédszobában, a nőnek látszani akaró személy nyelven, akaratlanul, ahogy egy járványos betegséget kap el az ember.

Felém lökte a cselédkezét, és én rákentem a számat. Odahajolva megszagoltam falusi hamulúg marta bőrén a cégem parfümjét.

– Csók – mondtam párizsi cégemnek a messi távolból, franciául.

– Dettó – mormogta Kucu-Kucu.

Beszéltünk ott magunknak. De a szobában valójában csak az alelnökasszony volt jelen, és ő is kifelé igyekezett a nemzéképtelen, csíráatlan férjéhez. Megkérdeztem volna, gyilkossághoz szerinte hogyan öltözzünk, de nem tudtam még, ki lesz a célpont. Magamtól azt kérdeztem, mentség-e ekkora tétnél, hogy valaki nőnemű, vagy nővé akar lenni? Ők vívták ki maguknak az egyenjogúságot, és ez még túl is tett azon. Száz férfinál több életért felelős, márpedig a férfiak dolga az ölés állítólag. De ez a lecsupált nő legalább felöltözött a kétesélyes aktushoz. Elég volt nekem, hogy láttam félmeztelenül: azzal már mintha kizsigereltem volna. Adta magát.

Kucu-Kucu velem együtt lihegett talán ugyanannak a gondolatnak az ütemére. A nő elé térdelt, kezébe vette, megsimogatta a barna cipőt. Megfogta, ujjjaival átkulcsolta azt a dagadt bokát, és megemelte. A nő sikkantott egy kicsit, de még mosolygott is, egy lábon egyensúlyozva hódolója vállára támaszkodott. Kucu meg beleerőltette a püföft lábfejet a cipőbe.

Kezicsókolom, gondoltam. Lábcsök.

Erre megnyílt a fal a mosogató és a konyhapalc között, és egy pengevékony férfi lépett be. Mintha csupa ajtóból lett volna a szoba, átjárásokkal. Bárhol ki lehetett jutni belőle, bárhová. Az újonnan érkezett köszönés nélkül jött, szótlanul végiglépkedett az összes fal mentén, keskeny, ráncos feje ingott, hogy szinte leesett a bedrótózott nyakáról. Hozzám is elhallatszott a recsegés a csigás vezeték végére kapcsolt fülhallgatójából. Visszament az ajtójához, és kiszólt. Aprócska ember érkezett holmi sötét folyosóról, török mintás selyem háziköntösben, fehér selyemsállal a ráncos nyakán. Kristályüveg tálkát tartott a bal kezében, a jobbal sűrűn dobálta szájába belőle az aszalt szilvát, és alig egy pillanat múlva visszaköpte a magját és a héját. Pedig egy szál foga sem volt az öregnek.

– Mi van, hova készülsz? – kérdezte az asszonyt.

– Puccs lesz, te hülye. Öltözz fel!

– Most ébredtem – mondta az öregember. – Puccs pedig egy hét, tíz nap múlva lesz.

Ez csak figyelemelterelés. Fárasztás. – Az asszony felé nyújtotta a tálkát. – Kérsz?

A nő az ágyra huppant, ahogy a feleségek szoktak, amikor megtudják, hogy a férj ebben a hónapban sem kapott fizetést. Kitámasztotta magát a két karjával, aztán egyik keze a párna alá tévedt, és egy szürke dobozzal került vissza onnan.

– Beszélj velük legalább!

– Kikkel? Honnan tudod, ki melyik oldalon áll ebben a hülye nagy házban? Jó, tudom, én építettem. Látszania kell, ki kicsoda, ki mekkora. – Azzal az asztalra tette a tálkát, köntöse zsebéből elővette, csokros ajkába csúsztatta a műfogsorát. Az kattant egyet, rózsaszín ínnyel, fehér fogakkal. Ő volt! Önmaga korosabb hasonmása. A Nagy Izé. – A nép egysége egy vezér körül, ez jövőnk záloga – mondta éppen a televízióban, ifjabbán, délcegen, nagyon távol. – Ne tojij be, megvannak a magam emberei – mondta itt. – Meg tudtam tervezni, szervezni egy országot, egy népet, ezt is meg tudom. Nézzetek szét, barátaim, higgyetek a szemeteknek, higgyetek nekem: ez az új aszfaltos út egyenesen a jövőbe vezet. Mi építettük. Ennek a népnek rögös útja volt a történelem során, de ezután zökkenésmentesen, sebesen járhatja a maga útját tovább. Ezt nevezik haladásnak, bárki megértheti – szónokolt a képernyőn. – És nem is mernek hozzám érni! – mondta a feleségének. – Soha. Hozzám soha! Ezek? Ezek, az én népem? Tudod te, ki vagyok én?

Az asszonytól kérdezte, mintha mi ott sem lennénk, és azt is:

– Van itt tükör?

A pengevékony alak előhúzott egyet a zsebéből. Fegyverzsír- és kölniszaga lehetett. Haza Bércze a hátracsapott fedelű rúzsosbőröndhöz lépett, kiemelt egy kis bíbor rudacskát, és elkezdte bekenni az ajkát. Gondosan, körültekintően és gyakorlottan csinálta, még a redőket is elsimította róluk. Végül szemből, majd jobbról-balról megnézte magát a tükörben, kifordult közben a szeme. Kék szeme volt, s én mindmáig azt hittem, barna.

– Jó, legyen, ha te akarod – mondta, és sebesen aprózva kiment a szobából. Testőre utánasiétt, de fordultában felkapta és vitte a kristálytálkát, benne a szilvaszemeket, a magokat és a nyálas héjakat.

Az asszony az ágyra dőlt, azon kiskosztümben, nyaka körül a keskeny hódprém mintaha felkötötte volna az állát.

– Ugye, hogy fasza fiú? – kérdezte halkan. – Az elnök.

Bólintottunk, némán.

– Távozhatok? – kérdeztem aztán.

- Itt maradsz! – förmedt rám Kucu-Kucu.
 - Tűsz vagyok?
 - Megfigyelő. Majd jelented a gazdáidnak, amit kell... Majd megmondom.
 - És ha nem?
 - Vannak itt rokonaid... Még szerelmed is van. Esetleg behívjuk őket, és nekik mondjuk el, mit mondj. Van idő, két héten át tudjuk a szájukba rágni.
- Az asszony két kezét a mellén összekulcsolva, hunyt szemmel, mereven feküdt.
- Hallgass az új tábornokunkra – szólalt meg, pedig se nem kérdeztem, se nem láthatott.

Kucu a főajtó elé húzta az egyik konyhaszéket, és ráült. Vagy a hirtelen jött szerencsésén, amit kiérdemelt, vagy a hirtelen eljöhethető vesztén mélézött, ami szintén kijárt neki, akárhogy is, elzárta a kijáratot. Nem tudtam felmérni, hol nyílik a falban a többi ajtó.

Telt-múlt az idő, csak azt nem tudtam, melyik napszakban. Az asszony párnája alatt időnként halkan percegett a készülék, ő füléhez emelte, belehallgatott, de egyetlen szót sem szólt, csak torokhangokat hallatott. Végül mintha elunta volna.

– Na, menjünk, nézzük meg az ingyenélőket – mondta. Az a fajta volt, aki szemtől szembe akarja látni a hangok, sőt a látványok forrását, még meg is tapogatta volna őket, mint földműves a tehenét, mielőtt megfeji.

Számomra zezugosnak ható, az itt lakók számára talán csak derékszögben elforduló folyosókon, majd irodaszobákon, csarnokszerű benyílókon haladtunk át, a valahányadik emeleten, valamely napszakban. Úgy megyünk, mintha jönnénk, jutott eszembe a szólás gyerekkoromból. Az özvegyesre menendő asszony menet közben eltűnt egy láthatatlan, oldalsó, felső vagy alsó kijáratban. Mi egyre szerényebb helyekre jutottunk, végül egy bárba, nem is volt máshova, egy lengőajtó lezárta, majd megnyitotta előtünk az utat.

Vörös és fekete helyiség volt, sokszoros. A két szemközti tükörfal a végtelenségig mutatta egymásnak magát, egy-egy tölcészerű, egyre szűkülő fényes, virtuális folyosót látatott, és azon egyre kisebb alakjukban a bárpultnál és a kis kerek asztaloknál üldögélő férfiakat. Emitt még vastakosok voltak, a tükörfolyosók végén parányiak, ám megszámlálhatatlanok. Mintha azonosulni akartak volna a különféle méretű képeikkel: feszülten vártak, igazították, méricskéltek magukat. Szeszmentes italokat ittak, és nem cigarettáztak. A füstmentes levegőben csak kesernyészag érződött, és talán az adrenalin.

Egyenesen a mellékhelyiségbe loholtunk, aztán mostuk magunkról a kencét, majd köpködtük a szappanhabot. Tiszta szájjal léptünk be másodszorra a bárba, és vettük szemügyre az összecsődtett biztonsági embereket. Nem változtak, nem beszéltek.

Hosszú falikaron tévékészülék lógott a báros feje felett, a palota elé gyűlt tömeget közvetítette, és fölötte a gomolygó párákat, a lélegzetüket és a verejtéküket.

- Hangosítsd már fel! – szólt oda Kucu-Kucu.
- Maximumon van.

Némafilmet láttunk csupa statisztával, mi, a főszereplők nem voltunk ott. A téren most rendezett sorokban, leeresztett kézzel álltak az emberek, már-már fényképezkedésre készen egy családi albumba való felvételhez, teljesen értelmetlenül és máris kifakultan. A képernyő alján katonasapkák tűntek fel szorosan egymás mellett, mint valami szegélyminta. A kamera hirtelen fennebb irányult, a népség-katonaság hátsóbb sorait mutatta, és az égből is a képbe került annyi, amennyit a gőztől sejteni lehetett. Derűs napunk volt, szokatlanul enyhe, és kora délutánian fényes. Mintha megrende-

lésre készült volna, bárányfelhőstül, emberestül, háttérben az osonó, vörhenyes alkonnyal. Lehet, hogy azt is egy raktárkészletből engedték szabadjárá.

– Kimennék – mondtam. – Megnézném közelről. Meg hallanám is.

– Jó helyen vagy itt – intett le Kucu-Kucu. – Jó leszel még valamire. Talán a nagyfőnököt is láthatod.

– Már láttam.

– De nem úgy! – intett le újra. – A pöcs most nagy lesz.

A pincér magas poharakat rakott elénk szívószállal.

– Ne élvezd túlságosan, vagy legalább ne mutasd ezt se – mondta Kucu-Kucu. – Mert ez whisky. Egy kis szabálysértés. Mert itt különben vizet mérnek, néha gyümölcslevet, a főnök ízlése szerint. Nehogy elboruljon az agyunk.

Szívtam a hígított szeszt, és néztem a képernyőt. Az járt az italtól megkönnyebbedett fejemben, hogy odakint kevesebbet látnék, de az legalább igazi lenne. Mint mikor túlságosan közel hajol valamihez az ember, olyannyira, hogy nem tudja megkülönböztetni a bársonytól a szart, de a szagáról vagy a tapintásáról felismeri. Botcsinálta tábornokom nem zavart szavakkal a szemlélődésben. Tovább tépelődött talán, hogy vajon a helyes, a győztes oldalra állt-e abban a kültelki szobában, a két végtelen tükörfolyosó valamelyikén a jó irányba indult-e el, és hogy mi lehet annak az összesűrűsödött, fényes, pontszerű végén, ahol az ember maga is egyetlen ponttá zsugorodik, de legalább megvan. És ha ez nemcsak tömeg-, hanem azzal együtt erőkoncentráció is, akár úgy érezheti, hogy tőle, sőt belőle indulnak, majd tágulnak a folyosók, utak, tulajdonképpen ő rendelkezik ezzel a bárral és a benne ülőkkel, amikor azok már életnagyságúra kivetültek, és meg is szüntethetné őket, ha fényét visszavonja önmagába, mint az űrben a fekete lyukak.

A tömeg továbbra is mozdulatlanul állt, meglehet, hogy kimerevítve a képernyőn. A pincér kuncogott, talán valami mulatságosra bukkant az angol nyelvkönyvben a bárpult alatt. Aki itt világnyelvet tanul, az szökni készül ebből az országból, gondoltam.

– Tudod, én most mire gondolok? – törte meg a csendet Kucu-Kucu. A félköríves bárteremben különben minden férfi hallgatott. – A csajodra!

– Hagyd békén!

– Jó kis muff lehetett régebb.

– Mondtam, hogy ne nyúlj hozzá!

– Ajaj – sóhajtott. – Éppen a csöcsénél matattam. Na, most lennebb megyek. Jó, mi? Érzed? Mehetek alább is. Le a gyönyörű, nedves fodrokig.

A televíziót néztem, akárcsak a többiek. A gyülekezetben, odakint mozgás indult: mint mikor meglegyinti a szél a bokrokat.

– Ezt nem én csináltam – mondtam.

– Persze hogy nem te. Hanem a francia titkosszolgálat. Vagy valamelyik másik. Lehet, hogy az Isten. Figyelj! Most már bent az egyik ujjam. Meleg, meleg! A combja első fele meg hűvös, ott, ahol olyan finom a bőr.

– Hiába próbálsz kihozni a sodromból – mondtam.

– Ilyen gyáva vagy? – kérdezte elmélyült hangon, komolyan. – Csak szenvedni mersz, odaütni nem?

– Csak győzöm türelemmel. Ti tanítottatok meg rá.

– Pedig jólesett volna verekedni egyet – suttogetta. – Barátok vagyunk, neked bevalom, hogy izgulok egy kicsit. Olyankor szívesen odacsap az ember. De még azt is élvezi, ha őt ütik.

– Meg azt is, hogy sokat jár a szája, hiába.

Jó ideig nem szóltunk egymáshoz, bele-beleszürcsöltünk a második italunkba, és olyankor kétfelől behorpadt az arcunk, gödreibe befészkelte a homály. Rosszul néztünk ki a tükörfolyosó bármely szakaszán, és ott nemcsak őt láttam, mint az asztalnál, hanem magamat is, szemből, hátulról egyszerre. Megint ő szegte meg a hallgatást.

– Béküljünk ki – mondta. – Elvégre ugyanabban a szarban vagyunk.

– Te gyorsan átmásztál egyik küliből a másikba.

– Még mindig nem érted. – Szembekönyökölt velem, az arcomba hajolt, láttam kiserkedt borostáját. – Lehet, azért nem, mert rég elmentél innen, és azóta átállt az eszed. Napok óta próbáljuk neked elmagyarázni, még mutatni is. De te a szemednek sem hiszel, nemhogy nekem. A jelzéseket sem fogod.

– Talán mert mindenből legalább kettőt mutattok.

– Hagyd már az ismeretelméletet! Arról van szó, ha mégis győz a nagyfőnök, akkor bűnbak kell. Például azok, akik meg akarták mérgezni.

– Ti akarhattátok, nem én.

– Vagy egy idegen titkosszolgálat. Majd meglátjuk, melyiket hasznosabb megnevezni. De bármelyik lett volna, csakis a te kezéd által kísérletezett!

– Semmi közöm egyikhez se.

– Azért majd figyeld meg, mit vallasz nekem, ha arra kerül a sor.

– Te leszel a vallatóm?

– Kérni fogom. Én ismerlek a legjobban. Még a csajodat is ismerem, le fenékgig. Te meg elmondod szépen, hogyan és miért, és főként, hogy kinek a megbízásából.

– Mert hanem megütsz?

– Nem bántom a barátaimat. Van arra ember. Kemény idők jönnek, haver, ha ez a fasz fenn marad. Igazolnia kell, miért lövetett a tüntetőkre. A bajkeverőkre. A bűnözőkre. Mert hiszen nincsenek lázadók, elvégre ez egy békés, boldog ország. És akkorra békés is lesz már, csendes legalább. Most már érted, miért vagy itt?

– És ha mégis ti győztök Szervállal?

– Egyik kutya, másik eb, ahogy mifelénk mondják. De akkor te a barátunk leszel. Az összekötőnk a franciákhoz vagy az amerikaiakhoz vagy a hottentottákhoz. Azok meg veled üzenték meg, hogy segítenek, vagy legalább behunyják az egyik szemüket. Én meg a te összekötőd vagyok Szerválhoz. Mit szólsz?

– És ha egyik variáns sem jön be?

– Akkor majd jövök én, a magányos hős. Vagy valaki más. De ne legyenek illúzióid. Akárhogy forduljon, neked senki nem fog hinni, ha én meg nem erősítem a mondatodat. Sem azt nem veszik be, hogy merénylő vagy, sem azt, hogy szövetséges. Akkor egy piti illatszerügynök vagy, aki véletlenül ide keveredett. Világosan beszéltem? És tudod, miért? Barátságból is, persze. De azért is, hogy belásd: neked mindegy, melyik változat győz. Mindenikben benne vagy. A kérdés csak az, hogy kerülsz ki belőle. Úgy, hogy legjobb neked, ha bízol bennem. Rajtam kívül senkid nincsen itt. Van egy tanácsom, fogadd is meg. Szeressél! Még az neked a legjobb.

– Tudod, mit szeretnék? – kérdeztem. – Lőni.

– Kire?

– Rád, Kucu-Kucu. Olyan barátian elsiratnálak!

Felkacagott, ha nem is a szíve, a gyomra mélyéből.

– Meleg, meleg! Közeledünk a lényeghez. Meglátod, a végén szeretni fogsz. Máris kötdsz hozzám. Erős érzelmekkel viseltetsz irántam, ahogy a magadfajta értelmiségiek mondják a könyvekben. Vagy úgy: nem vagyok közömbös számodra.

Hallgattuk egy ideig a csendet a bárban, a televízióban.

– Az előbb azt hittem – mondta Kucu-Kucu –, magadat akarod lepuffantani. Tulajdonképpen beleférne, illene hozzád. Felfokozott idegállapotban, a szenvedély csúcspontján sokan kívánják a halált a magadfajták mint beteljesülést. Ismerem az érzést, de már túl vagyok rajta. Barbár, írástudatlan lettem újra, egy idő óta.

– Nem lelőnélek, hanem megfojtanálak – mondtam.

– Meg akarsz érinteni. Férfiszex.

– Nem olyan szép ez. Csak egyszerű gyilkosság lenne.

– Az se rossz. Volt egy páciensem, hogy úgy mondjam. Az legalább hatszor felakasztotta magát, mert olyankor elélezett. Lehet, hogy tartott is tőlünk egy kicsit. Az életével játszott, de megérte neki. Én meg mindig idejében odaértem. Addig-addig, amíg egyszer kénytelen voltam figyelmeztetni, legközelebb nem vágom le a köteléről. És sétáltam is egyet, hajnali fél öttől hatig, amikor ő általában nyakába tette a hurkot. Hetedszerre elkéstem tehát. Itt nálunk is ilyesmi történik, és nem csak mi kettőnk között. Mindenki fél, és közben halálosan élvezi.

– Nem ennyire elméleti a dolog – jegyeztem meg. – Egyszerűen a hatalomról van szó.

– Az erőről, haver! Ezt odakint – és messzire, a határokon túlra intett – már régen kitalálták. Power. Erő és hatalom: ugyanegy. Láttál már birkózókat élőben, a szőnyegen. Ott gyömöszöli, karolja egymást két igazán erős férfi, benyúlnak egymás lába közé is, te meg, a néző, úgy érzed, valami perverz aktus zajlik a szemed előtt, ahogy ott csúszkálnak egymás verejtékében. Miközben csak az erejüket akarják kipróbálni, bizonyítani. Nem egymást élvezik, hanem a győzelmet. Azt igen! Azt lehet. Te viszont mindvégig gondoldj a három lehetőségre és arra is, hogy mindháromnak egy a vége.

– Jobban kedveltem benned az ostoba rendőrt, mint ezt az okosat – mondtam neki, közben azonban a képernyőn tartottam a szemem. Az elnök jelent meg rajta, fogazatától kikerekedett, mosolygós arccal.

Felállt a sámlira, hogy nagyobbnak lássék – suttofta Kucu-Kucu. – Most már csak ki kell rúgni alóla.

Suhai Pál

SZAKADÉK

Akárhogy is magyarázod,
közöttük és közötted
szakadék tátong.

S hidat nem verhetsz,
nincs mód, hogy másként,
mint magaddal betöltsed.

Ettől kezdve életed máslett:
a szakadék közötted tátong.